

ДОКТРИНА ФАШИЗМА БЕНИТО МУСОЛИНИ (1932)

(Овај чланак, чији је ко-аутор Giovanni Gentile, сматра се најсвеобухватнијим изражавањем Мусолинијевих политичких ставова. Овај текст је преузет директно из официјалне публикације Фашистичке владе из 1935. године, *Фашистичка доктрина и институције*, аутора Бенита Мусолинија, Ardita Publishers, Рим, стране 7-42.)

Ликтори, (Латински *ligare*), били су припадници посебне класе римских грађанских службеника, с посебним задатком бриге и чувања магистрата римске Републике и Империје.

Као и све друге политичке концепције, Фашизам је акција и мисао; акција за коју постоји доктрина, и доктрина која се уздиже из већ задатог система историјских снага унутар којих је смештена, и над којима делује изнутра (1). Тако он поседује форму која стоји у узајамној вези са издацима простора и времена; али такође, он је и идеалне садржине, која га чини изражајем истине у правом смислу, у историји политичке мисли (2). Не постоји начин којим би се практиковао духовни утицај на стварност, као што је то људска воља која доминира над вољом других, сем уколико се не поседује концепција тренутне и конкретне реалности у којој се та акција треба спровести, и сталне и универзалне реалности унутар које оно тренутно обитава, и има своје биће. Да би се познавали људи, мора се познавати човек; а да би се познао човек, мора се бити упознат са реалношћу и њеним законима. Не може постојати концепција Државе која у својој бити није концепција живота: филозофија или институција,

систем идеја које логички еволуирају или су концентрисане у визији или вери, али увек, барем потенцијално, органска концепција света.

Тако, многи од практичних изражаја Фашизма попут партијске организације, образовног система, или дисциплине, могу се разумети једино када се посматрају у корелацији са својим општим ставовима према животу - духовно становиште (3). Фашизам у свету не види једино оне површне, материјалне аспекте унутар којих човек стоји као индивидуа, сам, оријентисан искључиво ка себи, изложен природним законима, који га инстинктивно терају ка животу себичног тренутног задовољства; он не посматра индивидуу, већ нацију и Државу; јединке и генерације везане међу собом моралним законима, са заједничком традицијом и мисијом, које потискују жељу за животом затвореним у узак круг задовољстава, гради вишу форму живота засновану на дужности - живот без граница времена и простора, у коме индивидуа, самопожртвовањем и одрицањем од сопствених интереса и њиховим практичним усмрћивањем, може достићи оно чисто духовно постојање у коме се његова вредност као човека састоји.

Ова концепција је, према томе, духовна, и уздиже се као општа реакција века на материјалистички позитивизам деветнаестог века. Анти-позитивистичка, али позитивна; ни скептична, нити агностична; нити песимистична, ни тромо оптимистична попут, у општем смислу, (негативних) доктрина који смештају центар живота изван човека; она, где путем своје слободне воље, човек може и мора да створи свој сопствени свет.

Фашизам захтева од човека да буде активан, и да се пуном снагом усредсреди на своје делатности; он тражи од човека да буде свестан свих тешкоћа које га очекују, и да буде спреман да се суочи с њима. Његов појам живота је борба, која тера човека да заслужи за себе место достојно њега самог, пре свега поставши подобан (физички, морално,

---

интелектуално) за освајање тог жељеног места. То важи за човека, али и за нацију и човечанство (4). Све то подразумева високу вредност културе у свим својим формама (уметничке, религиозне, научне) (5), и примарну вредност едукације. Такође, под тиме се подразумева и есенцијална вредност рада, којим човек покорава природу и ствара цивилизовани свет (економски, политички, етички и интелектуални).

Оваква позитивна концепција живота очигледно је етичка. Она се тиче целокупног домена реалности, као и људских активности које њоме управљају. Ниједна акција не изилази ван оквира моралног расуђивања: ниједна активност није лишена вредности које моралност даје свим стварима. Према томе живот, како га Фашисти посматрају, је озбиљан, трезвен и религиозан; све његове манифестације су уравнотежене у свету који се одржава моралним снагама и које су субјект спиритуалних одговорности. Фашисти презиру „лаган“ живот (6).

Фашистичка концепција живота је религијска (7), унутар које је човек посматран у свом сталном односу са вишљим законом, обдарен објективном вољом која премашује индивидуално, и уздиже га у свесно чланство духовног друштва. „Они који не виде ништа сем опортунистичких разматрања религијске политике Фашистичког режима, не могу да схвате да Фашизам није само систем владавине, већ такође и изнад свега систем мисли.“

У Фашистичкој концепцији историје, човек је човек једино по вредностима духовних процеса путем којих он доприноси као члан породице, социјалне групе, и унутар функције историје којима све нације дају свој допринос. Одатле висока вредност традиције у записима, језику, обичајима, и правилима друштвеног живота (8). Ван историје, човек је не-ентитет. Према томе, Фашизам се противи свим индивидуалистичким апстракцијама заснованим на материјализму из осамнаестог века; такође, он је противник свих Јакобијанских утопија и иновација. Он не верује у могућност „среће“ на земљи онако како је то представљено у економској литератури осамнаестог века, и тако он одбија теолошку мисао да ће у будућности човечанство успети да обезбеди коначно решење свих тешкоћа. Та се мисао противи искуству које нас учи да је живот једна непрекидна бујица, и подложен процесу еволуције. У политици, Фашизам тежи реализму; у пракси он жели да се избори једино са оним проблемима који су спонтани продукт историјских услова и који налазе или предлажу своја сопствена решења (9). Једино уласком у процес реалности и овладавањем сила које делују унутар ње, човек може деловати на природу (10).

Анти-индивидуалистичка, Фашистичка концепција живота наглашава важност Државе и прихвата јединку само до оне мере до које се интереси те јединке поклапају с Државним, која стоји на свесној и универзалној, вољи човека као историјског ентитета (11). Он се противи класичном либерализму који је настао као реакција на апсолутизам и који је истрошио своје историјске функције када је Држава постала изражај свесности и воље народа. Либерализам је одбацио Државу у име индивидуалног; Фашизам је осигурао права Државе изражавајући праву бит јединке (12). А уколико је слобода човеку атрибут „живог“ бића а не апстрактним глупанима које је створио индивидуалистични либерализам, онда Фашизам стоји иза те слободе, која је као таква једина вредна, слободу Државе, и јединке унутар Државе (13). Фашистичка концепција Државе је свеобухватна; ван ње, људске и духовне вредности не могу постојати, а камоли имати неку вредност. Тако гледано, Фашизам је тоталитарни, а Фашистичка Држава – синтеза и оснвна јединица која садржи све вредности – она интерпретира, развија и наглашава целокупан живот људи (14).

Нема ни личности нити било каквих група (политичких партија, културних дурштава, економских унија, социјалних класа), изван Државе (15). Фашизам се тако, противи Социјализму, по коме је јединство унутар Државе (које сједињује класе у једну јединствену економску и етичку реалност) непознато, и који у историји не види ништа друго до класну борбу. Слично, Фашизам је противник трговинском унионизму као класном оружју. Али када се подведе под орбиту Државе, Фашизам препознаје праве потребе које су довеле до уздицања социјализма и трговинског унионизма, дајући им заслужену пажњу унутар костура корпоративног система, у коме су дивергентни интереси координисани и хармонизовани од стране Државе (16).

Људи формирају класе, и то груписане према неким интересима; они стварају трговинске уније када се организују према неким економским активностима; али прво и најосновније, сви они формирају Државу, која није само ствар бројева, или збира броја људи који чине некакву већину. Фашизам се тако противи оној форми демократије која изједначава нацију са већином, снижавајући њен ниво на прости највећи број (17); али, Фашизам је најчистија форма демократије, уколико се на нацију гледа онако како би требало, са становишта квалитета над квантитетом; као идеја, најснажнији је јер је најетичкији, најкохерентнији и истинитији, изражавајући се унутар народа као свесност и воља мањине, а нечесто и једне личности, и на крају манифестовајући се као воља маса, целе групе, етнички спојене природним и историјским условима у једну нацију, напредујући, као једна свест и једна воља, дуж исте линије развика и духовне формације (18). Нити раса, нити географски дефинисано подручје, већ народ, који је историјски овековечен; мноштво сједињено идејом и натопљено вољом за животом, за моћи, самосвести и личношћу (19).

Тако оваплоћени као унутар Државе, ове личности вишљег нивоа, постају нација. Није нација она која генерише Државу; то је старински натуралистички концепт који је пружио темеље за публицитет из 19. века, све у служби националних влада. Тачније, Држава је та која ствара нацију, пружајући снагу воље и тако прави живот народу који је постао свестан његовог моралног јединства.

Право на националну независност не потиче из некакве литерарне или идеалистичне форме самосвести; још мање од мање-више пасивне и несвесне *de facto* ситуације, већ из активне, самосвесне, политичке воље која се изражава у деловању и која је спремна да докаже своју исправност. То се право уздиже, јасно речено, из постојања, у мајмању руку *in fieri*, Државе. Свакако, Држава је та која, као манифестација универзалне етичке воље, даје право на националну независност (20).

Нација, изражена кроз Државу, је жив, етички ентитет, само док год је прогресивна. Неактивност значи њену смрт. Тако, Држава није једини ауторитет који управља и дарује легалну форму и спиритуалну вредност индивидуалним вољама, већ је она такође и моћ, која чини да се њена воља осећа и поштује и изван њених граница, пружајући тако практични доказ универзалног карактера оних одлука које су потребне за осигурање њеног постојања.

Ово све подразумева организацију и експанзију, макар била она потенцијална уколико није актуелна. Тако се Држава изједначава са вољом човека, чији развој не може бити успорен препрекама, и која, постижући ту сопствену експресију, демонстрира њену бесконачност (21).

Фашистичка Држава, као вишљи и моћнији манифест личности, је снага, и то духовна. Она скупља све манифестације моралног и интелектуалног живота човека. Њене функције, према томе, не могу бити ограничене на оне којима се уводи ред и чува мир, као што је то представила либерална доктрина. Она није само механички уређај за дефинисање сфере унутар које човек може прописно изражавати своја наводна права. Фашистичка Држава је унутарњи прихваћени стандард и правило понашања, дисциплина човека у целини; она признаје вољу која није ништа друго него интелект. Она стоји на принципу који постаје централни мотив човека као члана цивилизованог друштва, задирући дубоко у његову личност; она почива у срцу људи од акције, мисли, уметности и науке; срж душе (22).

Укратко, Фашизам није давалац закона или основач институција, већ едукатор и промотер духовног живота. Он тежи преобликовању, не само форми живота већ и њеног садржаја – човека, његовог карактера и његове вере. Да би постигао ову сврху, он уводи дисциплину и служи се ауторитетом, задирући до саме душе и владајући неоспорном влашћу. Према томе, Фашизам је изабрао као свој симбол Ликторове палице, симбол јединства, снаге и правде.

ПОЛИТИЧКА И СОЦИЈАЛНА ДОКТРИНА

Када сам, сада већ далеког Марта 1919, путем чланака у *Popolo d'Italia* позвао у Милан преживеле интервенционисте који су били уз мене и следили ме још од оснивања Фашистичке револуционарне акције Јануара 1915, никакав посебан програм доктрине није ми био на уму. Једина доктрина у којој сам имао некаквог практичног искуства била је социјалистичка, све до зиме 1914 – дакле, скоро целу деценију. Моје искуство било је као следбеника и вође, али то није било искуство које се тицало доктрине. Једина коју сам следио током тог периода, била је доктрина акције. Униформна, универзално прихваћена доктрина Социјализма није ни постојала пре 1905, када се ревизионистички покрет, на челу са Бернштајном, појавио у Немачкој, супротстављен с формацијама на клацкалици тежњи левичарског покрета, који у Италији никада није изашао из домена фразе; док је у случају руског социјализма, он постао увод у Бољшевизам.

Реформизам, револуционарство, централизам - сам ехо овакве терминологије је мртав; док се у великој реци Фашизма могу пратити струје које имају своје изворе у Сорелу, Пегију, Лагарделу из *Социјалистичког Покрета*, и у кохортама Италијанских синдикалиста који су од 1904. до 1914. уносили нов дух у Италијанско социјалистичко друштво – које је претходно било осакаћено и омамљено кокетирањем са Giolitti – јевом партијом; како је наглашено у Оливетијем *Pagine Libere*, Орановој *Lupa*, и у *Divenirs Socials* Енрика Леонеа.

Када се рат завршио 1919. године Социјализам, као доктрина, био је већ мртав; наставио је да постоји само као један вид незадовољства, посебно у Италији где је једина његова шанса била у подстицању репресалија против људи који су изгубили рат, и који су требали бити натерани да због тога плате.

Popolo d'Italia је себе описала у поднаслову као дневно издање бораца и произвођача. *Светски произвођач* је већ био израз једног менталног тренда. Фашизам се није сводио на гајење доктрине која је већ била претходно осмишљена за столем; напротив, он је створен из потребе за акцијом, и он сам је био акција; он није био партија, већ у своје прве две године био је анти-партијски – био је покрет. Име које сам ја дао тој организацији одговарало је њеном карактеру.

Чак и ако би неког интересовало да наново прочита већ збркане приче из оних дана, узимајући у обзир састанак на коме је Италијански *Fasci di combattimento* био основан, ту неће пронаћи доктрину, већ скуп усмеравања, прогноза, претпоставки који, када се сагледавају независно од неизбежне мартице могућности, су требали да се остваре током наредних година у серију доктриналних аксиома, које уздижу Фашизам у ранг политичке доктрине која се разликује од свих осталих, прошлих или будућих.

„Буржоазија је – рекао сам тада – веровала да је пронашла у нама своје светионике водиче; они греше. Ми морамо ићи ка народу... Ми желимо да се радничка класа прилагоди одговорностима вођства, да би могла да схвати да није проста ствар управљати послом... Борићемо се и против техничког и против спиритуалног назадњаштва... Сада када је суцесивност режима остварена, не смемо бити слабог срца. Морамо грабити напред; уколико се садашњи режим треба заменити, ми ћемо доћи на његово место. Право наследства је наше, јер смо ми увели земљу у рат и у победу... Постојеће форме политичког представништва нас никако не могу задовољити; ми желимо судбоносно пропагирање неколико интереса... Може се запазити да овај програм води повратку еснафским домовима (корпоративизам). Небитно! Ја се, према томе, надам да ће ова скупштина прихватити економске захтеве које је национални синдикализам већ унапредио...“

Зар није чудно да се још од ових првих дана, на Piazza San Sepolcro, реч „еснаф“ (корпорација) изговарала, реч која, како се Револуција развијала, је требала да изрази један од основних закона и социјалних креација режима?

Године које су претходиле Маршу на Рим представљају период током којег је потреба за деловањем забрањивала кашњење и пажљиве доктриналне елаборације. Борба се одвијала у селима и градовима. Није било дискусија, али... постојало је нешто много светије и важније... смрт. Фашисти знају како се умире. Доктрина која је потпуно обрађена, подељена у поглавља и параграфе са забелешкама, можда нам је фалила, али је била замењена нечим далеко одлучнијим – вером. Такође, ако би уз помоћ књига, чланака, или резолуцијама донетим на конгресима, великим или мањим говорима, било ко хтео да оживи сећање на те дане, наћи ће, узимајући у обзир да зна како да тражи и селекује, да су доктриналне основе биле постављене још док је борба била у току. Заправо, током тих година је Фашистичка мисао јачала, усавршавала се и напредовала са својом организованашћу. Проблеми о личности и Држави; питања ауторитета и слободе; политичка, социјална и посебно национална питања, била су разматрана; сукоби са либералним, демократским, социјалистичким и масонским доктринама, и с оним које је *Partito Popolare* имала, догађали су се у исто време као и казнене експедиције. При свему томе, недостатак формалног система био је искоришћен од стране неискрених саветника као аргумент за проглашавање Фашизма неспособним за стварање доктрине, у исто време када се та доктрина формулисала – без обзира на то како је то бурно било – прво, као што је то случај са свим новим идејама, у облику насилних

догматских негација; онда, у другом облику конструктивних теорија, постепено усвајаних, током 1926, 1927, и 1928, законима и институцијама режима.

Фашизам се сада јасно дефинише не само као режим, већ као доктрина. То значи да је Фашизам, испорбавајући своје најважније способности на себи и другима, ствари посматрао са свог сопственог становишта и судио на основу својих стандарда, све оне проблеме који утичу на материјалне и интелектуалне интересе који сада дају велике бриге народима света, и спреман је да се са њима бори својом сопственом политиком.

Пре свега, што се тиче будућег развитка човечанства и независно од свих данашњих политичких разматрања – Фашизам, генерално говорећи, не верује у могућност или корисност сталног мира. Према томе, он одбацује пацифизам као маску за кукавичко и тромо одрицање супротно од самопожртвовања. Једино рат скупља целокупну људску енергију до максималног нивоа и даје печат племенитости оним народима који имају храбрости да се с њиме суоче. Све друго је обична замена која никада не може натерати човека да се суочи са самим собом у ситуацији када се бира између живота или смрти. Стога, све доктрине које постулирају мир по сваку цену, неспојиве су са Фашизмом. Једнако стране духу Фашизма, чак и ако би се прихватиле у неким посебним политичким ситуацијама – су све интернационалистичке или Лигашке суперструктуре које, како је историја показала, се руше до темеља кад год је срце нације из своје основе покренуто сентиментланим, идеалистичним или практичним разматрањима. Фашизам уноси свој анти-пацифички став у животе људи. „Није ме нимало брига“ (*me ne frego*) – овај поносни мото борбених дружина, који су рањеници писали на својим завојима, није само акт филозофског стоицизма, он представља доктрину која није искључиво политичка; то је доказ борбеног духа који се суочава са свим ризицима. Он подвлачи нови стил Италијанског живота. Фашисти прихватају и воле живот; они одбацују и презиру самоубиство, као кукавичлук. Живот, како га они гледају, подразумева дужност, узвишеност, освајање; живот мора бити отмен и испуњен, мора се живети за себе, али изнад свега за друге, како блиске тако и далеке, прошле и будуће.

Популациона политика режима је последица ових премиса. Фашиста воли свог ближњег, али сама реч *ближњи* „не означава неку нејасну и неодређену концепцију. Љубав за својег ближњег не искључује потребну едукациону строгаћу; још мање, она не одбацује диференцијацију и рангирање. Фашизам нема ништа заједничко са љубављу за све и сваког; као члан заједнице народа, он гледа друге народе право у очи; обазрив је и увек на опрезу; и не дозвољава себи да буде заведен од стране непостојаних и лажних привиђења.

Оваква концепција живота чини Фашизам непрекидном негацијом доктрина које се ослањају на такозвани научни и Марксистички социјализам, оних доктрина историјског материјализма које објашњавају историју човечанства у смислу класне борбе и промене процеса и инструмента производње, изузимајући све друго.

То, да преокрети економског живота – откриће сировина, нових технологија и научних изума – имају своју важност, нико не пориче; али тврдња да су они довољни за објашњење људске историје, одбацујући притом све друге факторе, је апсурд. Фашизам верује сада и заувек у светост и хероизам, то јест у дела у којима никакав економски мотив – посредан или непосредан – није на снази. Одбијајући историјски материјализам, који у људима види једино љуштуре на површини историје, које се појављују и нестају на врху таласа док у унутрашњости стварне усмеравајуће силе

делују у крећу се, Фашизам исто тако негира непроменљив и непоправљив карактер класне борбе који је природан производ економске концепције историје; изнад свега он оповргава став да је класна борба прерогатив социјалних трансформација.

С обзиром да је на овај начин задат ударац социјализму у две главне тачке његове доктрине, све што остаје од њега је сентиментала аспирација – стара као и само човечанство – према социјалним релацијама у којима патње и туге обичног народа требају бити ублажене. Али, и овде Фашизам одбацује економску интерпретацију благостања као нечег што ће социјализмом бити осигурано, само по себи, на одређеном ступњу економске еволуције када ће све бити обезбеђено на највећем могућем нивоу материјалног комфора. Фашизам одбацује материјалну концепцију среће као могућности, и оставља је економистима средишта осамнаестог века. То значи да Фашизам не признаје једначину: добро материјално стање = срећа, која у људима види једино животиње, садржину коју треба нахранити и удебљати, редуцирајући их на просто и једноставно вегетирајуће постојање.

Након социјализма, Фашизам опробава своју мисао на гомили других демократских идеологија, и одбацује њихове премисе, уједно са њиховим практичним применама и имплементацијама. Фашизам не признаје да бројеви, као такви, могу бити одлучујући фактор људског друштва; он одбацује право бројевима да управљају средствима повремене дораде; потврђује непоправљиву, плодну и благотворну неједнакост људи који не могу бити изједначени никаквим механичким и спољним средствима попут једнаког права гласа за све. Демократски режими могу се описати попут оних под којима се људи повремено варају да поседују неку самосталност, док у исто време права самосталност је у рукама других, невидљивих и тајних снага. Демократија је бескраљевски режим у коме је присутан велики број краљева који су понекад искључивији, тиранскији и деструктивнији од правих краљева, макар ови били и тирани. Ово објашњава због чега је Фашизам – иако је због одређених разлога, по својим тенденцијама био републикански пре 1922 – напустио, пре самог Марша на Рим, такво становиште, убеђен у то да форма владавине више није ствар од највишег значаја, и због тога што су разне студије прошлих и садашњих монархија и прошлих и садашњих република показале да ни једна ни друга форма не представљају *sub specie aeternitatis*, већ да свака од њих означава форму владавине која је изражај полтичке ситуације, традиције и психологије државе о којој је реч.

Фашизам је превазишао дилему *монархија или република*, око које су се демократски режими превише дуго спорили, приписујући све недостатке оном претходном, и представљајући онај други вид владавине у перфекционистичком смислу, заборављајући при том да нам искуство казује да су неке републике суштински реакционарне и апсолутистичке, док неке монархије прихватају чак и најизазовније политичко – социјалне експерименте.

У једној од својих филозофских медитација Ренан – који је поседовао неке префашистичке претпоставке – пише: „Разум и наука су производи човечанства, али илузорно је тражити узроке и разлоге директно за и кроз људе. Есенцијална ствар није да сви буду упознати с тим; па чак и кад би све то морало бити иницирано, не може се постићи путем демократије којој је, по свему судећи, судбина да води до изумирања свих оних напреднијих форми културе, и најузвишенијих форми учења. Максима да друштво постоји једино због добробити и слободе индивидуа које га чине, изгледа није у складу

са плановима природе, коју једино интересују врсте и спремна је да у том смислу жртвује јединку. Постоји основан разлог за страх да ће последња реч овако схваћене демократије (и дозволите ми да додам да је она осетљива на другачију врсту интерпретације) бити облик друштва у којем дегенерисана маса неће имати никакве друге помисли до оне о уживању простих и вулгаризованих задовољстава.“

Одбацивањем демократије, Фашизам одбацује уобичајену апсурдну лаж о политичком егалитаризму, науку о колективној неодговорности, мит о благостању и бескрајном прогресу. Али, ако се демократија схвати као режим у коме се масе не гурају назад на маргине Државе, у том случају писац ових редова већ дефинише Фашизам као организовану, централизовану, ауторитарну демократију.

Фашизам је дефинитивни и апсолутни противник доктрина либерализма, и у политичкој и у економској сфери. Важност либерализма из 19. века не би требала бити преувеличавана у циљу данашњих политичких полемика, нити би од те доктрине која је била једна од многих које су се развијале током тог периода, религију човечанства за ово и сва наступајућа времена. Либерализам је заправо доживео свој врхунац током периода од само петнаест година. Појавио се 1830, као реакција на Свету Алијансу која је тежила да Европу гурне испод нивоа на коме је била 1789; достигао је свој зенит 1848, када је чак и папа Пије девети био либерал. Након тога, либерализам је у сталном опадању. Ако је 1848. била година светлости и поезије, 1849. била је година таме и трагедије. Римска Република била је убијена од стране сестринске републике, Француске. Те исте године Маркс је, у свом познатом Комунистичком Манифесту, написао јеванђеље социјализма.

Године 1851. Наполеон Трећи је извео своју илегалну *coup d'etat* и владао Француском све до 1870, када је био збачен након велике побуне која је уследила након једног од најтежих војних пораза познатих у историји. Победник је био Бизмарк, који чак није имао представе о либерализму и његовим проповедницима. Симптоматично је да је током 19. века религија либерализма била тотално непозната једном тако напредном народу као што је био германски, ако изузмемо једно међувреме које је било познато као „смешни парламент Франкфурта“ који је трајао само једну годину. Немачка је остварила своје национално јединство изван и успротив либерализма, доктрине која је изгледала страна Немачком темпераменту, у бити монархистичком, док је сам либерализам историјско и логичко предворје анархије. Три ступња у стварању Немачког јединства била су три рата 1864, 1866, и 1870, сви вођени од стране таквих „либерала“ као што су били Молтке и Бизмарк. И у грађењу Италијанског јединства, либерализам је играо врло малу улогу, у поређењу са доприносом који су дали Мацини и Гарибалди, који нису били либерали. Без интервенције не-либерала Наполеона Трећег не бисмо имали Ломбадију, а без Бизмарка у Садови и Седану врло вероватно не бисмо 1866. имали Венецију, а 1870. не бисмо ушли у Рим. Године од 1870. до 1915. су период који је означио, чак и по мишљењу великих проповедника нове вере, сумрак њихове религије, праћене декаденцијом у литератури, и нашим активизмом. Активизам – то јест национализам, футуризам, фашизам.

Либерални век је, након стварања небројених Гордијевих Чворова, покушао да их одстрани мачем светског рата. Никада ниједна религија није тражила тако окрутну жртву. Да ли су то Богови либерализма били жедни крви?

Сада се либерализам спрема да затвори врата својих храмова, напуштених од стране људи који увиђају да ће агностицизам који је био проповедан у сфери економије, и индиферентизам који је доказано присутан у области политике и морала, довести свет до пропасти, у будућности, као што је то и у прошлости био случај. Ово објашњава чињеницу да су сви политички експерименти данашњице анти-либерални, и да је просто смешно због тога настојати да их се смети ван ограда историје, као да је историја место резервисано само за либерализам и његове ученике; као да је либерализам последња реч цивилизације ван које нико не може да крочи.

Фашистичка негација социјализма, демократије, либерализма, не би требала међутим, да се објасни као наметање воље да се свет врати уназад на позиције пре 1789, године о којој се углавном говори као оној која је отворила врата демо-либералном веку. Историја не тече узводно. Фашистичка доктрина није узела De Maistre-а за свог пророка. Монархистички апсолутизам је ствар прошлости, и као такав он је еклезивног карактера. Готово је са феудалним привилегијама и поделама друштва у затворене касте које међу собом немају никаквог контакта. Нити Фашистичка концепција ауторитаризма има било шта заједничко са оном која је особеност полицијски вођене Државе.

Партија која тоталитарно управља нацијом, нови је модел у историји. Не постоје никакви еталони нити поређења с овим концептом. Из руина либералних, социјалистичких и демократских доктрина, Фашизам узима оне елементе који су још увек витални. Он чува оно што би се могло назвати „потврђеним чињеницама“ историје; а одбацује све друго. То јест, одбацује идеју доктрине која је прилагодљива у свим временима и на све народе. Чињеница да је деветнаести век био век социјализма, либерализма и демократије, не подразумева да и двадесети век мора бити век ових доктрина. Политичке доктрине одлазе; нације остају. Можемо да верујемо да је ово век ауторитета, век који тежи „десници“, Фашистички век. Ако је деветнаести век био век индивидуе (либерализам имплицира индивидуализам), слободни смо да верујемо да је ово век „колективизма“, па према томе, век Државе. Потпуно је логично да ће нова доктрина користити још увек важеће елементе других. Ниједна доктрина није рођена потпуно нова, светла, и да се о њој није ништа није до тада знало. Нити се једна може похвалити апсолутном оригиналношћу. Доктрине су увек повезане, макар историјски, са онима које су јој претходиле и онима које ће уследити након ње. Тако, научни социјализам Маркса има своје корене у утопијском социјализма Фуријера, Овена, Сент-Симона; либерализам деветнаестог века има своје порекло у просветљујућим покретима осамнаестог века, а доктрине демократије у оним Енциклопедијским. Све доктрине циљају ка усмеравању активности човека према задатом објекту; али ове активности утичу на саму доктрину, модификујући је и прилагођавајући је новим потребама, или је надмашујући. Према томе, доктрина мора бити витални акт, а не парада празних речи. Отуд и прагматична струја у Фашизму, његова воља за моћи, за животом, његов став према насиљу и његова вредност.

Кључ разумевања Фашистичке доктрине је његова концепција Државе, њене бити, њених функција и њених циљева. За Фашизам, Држава ја апсолут, а индивидуе и групе су релативне. Ове личности и групе су прихватљиве једино уколико долазе из саме Државе. Уместо управљања игром и вођења материјалног и моралног прогреса заједнице, либерална Држава ограничава своје активности на бележење резултата. Фашистичка Држава је потпуно будна и има своју вољу. Због тога, она се може и описати као „етичка“.

На првом петогодишњем скупу нашег режима, 1929, рекао сам: „Фашистичка Држава није ноћни чувар, који се брине једино о личној сигурности грађана; нити је она уређена искључиво с циљем гарантовања извесног ступња материјалне благодети и релативно мирних услова живота – један обичан борд директора би урадио све то. Нити је она искључиво политичка, одвојена од практичних реалитета држећи се подаље од разноликих активности грађана и нације у целини. Држава, како је схвата и реализује Фашизам, је духовни и етички ентитет који осигурава политичку, јурисдикциону и економску организацију нације, организација која је по свом пореклу и порасту манифестација духа. Држава гарантује унутрашњу и спољну стабилност земље, али такође и чува и преноси дух народа, усађен кроз векове у његов језик, обичаје и веру. Држава није једино садашњост; она је такође и прошлост, а изнад свега будућност. Прекорачивши трајање живота јединке, Држава стоји за сталну свест нације. Облици у којима она налази свој изражај се мењају, али потреба за њом опстаје. Држава образује грађане о грађанству, освешћавајући их за њихову мисију, пожурујући их ка јединству; њена правда усклађује њихове дивергентне интересе; она преноси будућим генерацијама успехе свога ума у пољу науке, уметности, права, људске солидарности; она води људе из примитивног племенског живота у вишље манифестације људске моћи, империјалну владавину. Држава предаје будућим генерацијама сећање на оне који су положили животе да би осигурали њену будућност или да би спровели њене законе; она оставља примере и записе будућим генерацијама о командантима који су проширили њену територију, и о њеним генијима који су је учинили познатом. Кадгод поштовање за Државу слаби, а силе дезинтеграције индивидуа и група превагну, нације стреме пропасти“.

Још од 1929, економски и политички развитак су свуда потврђивали ове аксиоме. Важност Државе рапидно расте. Такозване „кризе“, могу се решити једино акцијом Државе, и унутар државне сфере деловања. Где је сада Жил Симонс који је, у раним данима либерализма, тврдио да „Држава треба да настоји да се прикаже бескорисном, и припреми се да сама помогне својој резигнацији“? Или где је Мек Кулохс, који је у другој половини прошлог века, захтевао да се Држава уздржи од тога да скоро свиме управља“? А шта рећи о Енглезу Бентаму који је сматрао да је једино што је индустрија тражила, да буде остављена на миру; или о Немцу Хумболту који је изразио свој став да је *најбоља влада она која је неактивна*? Шта би сада сви они рекли о непрекидним, неизбежним и стално призиваним интервенцијама владе у сфери бизниса? Да ли је истина да је друга генерација економиста мање бескомпромисна у овом смислу од прве, и да је чак и Адам Смит оставио врата одшкринута – премда са извесном дозом резерве – влади да би могла да интервенише у пословној сфери?

Ако је либерализам = индивидуализам, онда је Фашизам = влада. Фашистичка Држава је, међутим, јединствена и оригинална креација. Она није реакционарна, већ револуционарна, јер ишчекује решење одређених универзалних проблема који су свуда актуелни - у домену политике када је у питању подела партија, узурпација моћи од стране парламента, неодговорност посланика; у сфери економије, при повећаном броју важних функција који су у руци трговинских унија и асоцијација, уз њихове несугласице и свађе, што утиче и на капитал и на тржиште рада; у етичком смислу потребом за поретком, дисциплином и поковавање моралним дикатима и патриотизму.

Фашизам жели да Држава буде јака и органска, заснована на јасним темељима и масовном подршком. Фашистичка Држава изражава жељу за доминацијом у економској сфери, као и у свим другим; њено деловање се осећа дуж целе територије земље посредством њеним корпоративних, социјалних и образовних институција, и свих политичких,

---

економских и духовних снага нације, организованих у одговарајућим асоцијацијама, које круже у оквиру Државе. Држава заснована на милионима јединки које признају њену власт, осећају њено деловање, и спремне су да служе њеним циљевима није тиранска држава средњовековног феудализма. Она нема ничег заједничког са деспотским Државама које су постојале до, или закључно са 1789. Далеко од тога да она уништава личност, насупрот томе Фашистичка Држава увећава њен потенцијал, баш као у воду где улога војника није умањена већ многоструко увећана бројем његових сабораца.

Фашистичка Држава организује нацију, али оставља лични адекватни простор. Она је прекинула с пружањем некорисних и штетних слобода, док је очувала оне које су есенцијалне. У таквим питањима, јединка не може судити, то једино може Држава.

Фашистичка Држава није неутрална према религијским појавама уопште, нити она задржава индиферентан став према романском католицизму, као посебној, позитивној религији Италијана. Држава не поседује теологију, већ морални код. Фашистичка Држава у религији види једну од најдубљих духовних манифестација, и због тог разлога она не само да поштује религију, већ је и брани и штити. Фашистичка Држава не покушава, као што је чинио Робеспјер на врхунцу револуционарног делиријума Конвенције, да „измисли“ свог сопственог бога; нити залудно тежи, попут Бољшевизма, да избаци бога из душе човека. Фашизам поштује Бога аскета, свеца и хероја, али такође и Бога како га схвата ингениозни и прости ум народа, Бога коме су њихове молитве упућене.

Фашистичка Држава изражава вољу да исказује моћ и да командује. Овде се римска традиција заокружује унутар концепције снаге. Империјална моћ, како је схвата Фашистичка доктрина, није само територијална, војна или комерцијална; она је и духовна и етичка. Царска нација, то јест нација која је директно или индиректно предводник других, може постојати без потребе за освајањем и једне квадратне миље земљишта. Фашизам у империјалистичком духу – тј. у тежњи нација за територијалним проширењем - види манифестацију њихове виталности. У супротним тежњама, које ограничавају интересе нације на саму територију Државе, види симптоме декаденције. Народи који се уздижу и наново добијају своју снагу су империјалистички; одрицање од тога карактеристика је умирућих народа. Фашистичка доктрина је она која највише одговара тежњама и осећањима народа који, попут Италијанског, након вишевековног мировања под владавином других, сада траже своје место у свету.

Међутим, империјализам подразумева дисциплину, усмеравање снага, дубоки осећај дужности и дух самопожртвовања. Ово објашњава многе аспекте практичне активности режима, усмеравање многих снага Државе на одређени курс, као и строге мере које се морају применити над онима који би се портивили овом спонтаном и неизбежном покрету Италије двадесетог века, пропагирањем превазиђених идеологија деветнаестог века, идеологија које су бивале одбачене кад год је постојала потреба за великим радовима на пољу политичких и социјалних трансформација.

Никада у већој мери нису људи жудели за ауторитетом, усмеравањем, поретком, као што је то сада случај. Уколико свако доба има своју доктрину, онда небројено много показатеља стављају нам до знања да је доктрина нашег доба Фашистичка. То да је витална, показано је чињеницом да је пробудила веру; да је ова вера освојила душу народа показано је чињеницом да Фашизам може предочити своје хероје и мученике.

Фашизам је сада прикупио широм света оно универзално што припада свим доктринама које, постигнувши самоизражај, представљају тренутак историја људске мисли.

APPENDIX

1. Филозофска концепција

(1) Уколико Фашизам не жели да нестане, или још горе да нестане својом кривицом, мора бити постављен на темељима одређене доктрине. Међутим, не ради се о томе да, и не треба бити попут Несусовог огртача, који би важио за целу вечност, јер сутрашњица је бешто мистериозно и непредвидиво. Ова ће доктрина бити норма по којој ћемо мерити политичке и личне акције у свакодневном животу.

Ја који сам предочио ову доктрину, сам први који је схватио да чланови наших закона и програма, тј. теоријски и практични водич за Фашизам, би требали бити усавршени, поправљени, проширени, развијени, због тога што у неким својим деловима нису одолели изазовима времена. Верујем да се бит и основ ове доктрине још увек могу наћи у постулатима који су кроз читаве две године позивали на оружје регруте Италијанског Фашизма. Премда, узимајући ове прве основне принципе за почетну позицију, морамо наставити са изношењем програма на шири домен.

Италијански Фашисти, сви до једног, морају да сарађују на овом задатку – то је једна од ствари од виталне важности за Фашизам, а то се односи пре свега на оне који потичу из региона где је мирна коегзистенција постигнута међу два супротстављена покрета са, или без споразума.

Захтев који ћу овде изнети је одиста велик, али заправо желим да у наредна два месеца која предстоје пре састанка наше Националне Скупштине, филозофија Фашизма буде створена. Милан већ увелико доприноси својом првом школом Фашистичке пропаганде.

Ово није само питање прикупљања разних елемената програма који се требају употребити за оснивање устава партије које се неизбежно мора уздићи из Фашистичког покрета; то је такође и ствар оповргавања нетачних тврдњи да су Фашизам заправо створили насилници. Заправо, међу Фашистима има пуно људи који припадају неуморној класи интелектуалаца.

Нови курс који је предузела Фашистичка активност неће ни у ком случају умањити борбени дух који је типичан за Фашизам. Обогатити ум доктринама и вером, никако не подразумева његово разоружавање, већ насупрот ојачавање наше моћи за акцијом, и чини нас још свеснијим нашег задатка. Војници који се боре с пуном свешћу о сврси њихове борбе, најбољи су ратници. Фашизам узима као своје двоструко начело Мацинија: мисао и акција (*Писмо Michele Bianchi-ју*, написано 27. августа 1921, на име отварања Школе за Фашистичку Културу и Пропаганду у Милану, *Messaggi e Proclami*, Milano, Libreria d'Italia, 1929, стр. 39).

Фашисти морају одржавати контакт један с другим; њихова активност мора бити активност доктрине, делатност духа и мисли.

Да су наши противници били присутни на нашем састанку, били би убеђени да Фашизам није једино акција, већ уједно и мисао. (Говор пред Националним Саветом Фашистичке Партије, 8. август, 1924, *La Nuova Politica dell'Italia*, Milano, Alpes, 1928, стр. 267).

(2) Данас сматрам да је Фашизам као идеја, доктрина, остварење, универзалан; он је Италијански у својим посебним институцијама, али он је универзални у духу – не може никако бити друкчије. Дух је универзалан због своје природе. Тако, свако може видети Фашистичку Европу будућности. Црпећи инспирацију за своје институције из доктрине и праксе Фашизма, Европа, другим речима, допушта Фашистима да реше проблеме који скрхавају модерну Државу, Државу двадесетог века, која је прилично различита од Држава које су постојале пре 1789, и оних који су непосредно након ове године створене. Данас, Фашизам одговара потребама свих; он решава троструки проблем односа између Државе и јединке, између Државе и асоцијација, и асоцијација и организованих асоцијација. (Порука за прву годину, 27. октобра 1930, *Discorsi del 1930*, Milano, Alpes, 1931, стр. 211).

2. Духовна концепција

(3) Овај политички процес има своју потпору у филозофском процесу. Уколико је тачно да је оно материјално било током целог једног века обожавано, данас је његово место заменио дух. Све манифестације које карактеришу демократски дух последично бивају оспорене: лежерност, импровизовање, мањак личног осећаја одговорности. Свим творевинама духа које почињу са религијским даје се примат, и нико се не усуђује да држи до неког антиклерикализма који је, током неколико деценија, био миљеник Демократије западног света. Говорећи да се Бог враћа, ми заправо мислимо о повратку духовних вредности. (*Da the parte va it mondo, Tempi della Rivoluzione Fascista*, Milano, Alpes, 1930, стр. 34).

Постоји извесно поље које би пре било одређено за медитацију о врхунским циљевима живота, него за истраживање тих циљева. Последично, наука почиње из искуства, али судбоносно она мора да пређе у *филозофију*, и по мом мишљењу, *филозофија* сама по себи може „просветлити“ науку и довести до универзалне идеје. (Конгресу науке у Болоњи, 31. Октобар 1926, *Discorsi del 1926*. Milano, Alpes, 1927, стр. 268).

Да би се разумео Фашистички покрет, мора се пре свега подвући важност фундаменталног духовног феномена у свој својој ширини и прожимању. Манифестације покрета моћног су и одлучујућег карактера, али треба се ићи још даље од тога. Заправо, италијански Фашизам није био само политички револт противу слабих и неспособних влада које су дозвољавале државним ауторитетима да деградирају, и које су претиле да запрече цео прогрес земље, већ је то био и спиритуални револт против старих идеја које су корумпирале свете принципе религије, вере и Државе. Фашизам, према томе, био је побуна народа. (Порука Британском народу; 5. јануар 1924, *Messaggi e Proclami*, Milano, Libreria d' Italia, 1929, стр. 107).

3. Позитивна концепција живота као борбе

(4) Борба је на почетку свих ствари, јер живот је пун контраста: ту су и љубав и мржња, бело и црно, дан и ноћ, добро и зло; и све док ове супротности не достигну стање равнотеже, борба неминовно остаје у корену људске природе. Ипак, добро је што је тако. Данас, имамо могућност да се укључујемо у ратове, економске спорове, сукобе идеја, али

уколико би дошао дан када би борба престала да постоји, тај дан био би обојен меланхолијом; био би то дан пропасти, последњи дан. Међутим, тај дан неће доћи, јер историја увек изнедри нове хоризонте. Покушавањем да се поврати мир, стабилност, спокојство, борило би се противу тежњи тренутног периода динамизма. Мора се бити спреман за неке друге битке и околности које нас могу снаћи. Мир ће доћи једино онда када се људи предају Хришћанском сну универзалног братства, када буду у стању да рукама обухвате океан и надвисе планине. Лично, не верујем превише у овакве идеале, али их исто тако не искључујем, јер не искључујем ништа. (На Politeama Rossetti, Trieste, 20. септембар, 1920; *Discorsi Politici*, Milano, Stab. Tipografico del « Popolo d' Italia », 1921, стр. 107).

(5) По мени, част нација састоји се у доприносу који је свака од њих понаособ пружила људској цивилизацији. (E. Ludwig, *Talks with Mussolini*, London, Allen and Unwin, 1932, стр. 199)

4. Етичка концепција

(6) Организацији сам дао назив *Fasci Italiani Di combat tin onto*. Ово чврсто и звучно име обухватало је цео програм Фашизма онако како сам и замишљао. Другови, наш програм је још увек: борба.

Живот по Фашистима је стална, непрекидна борба, што са лакоћом прихватамо, с великом храброшћу, и са свом потребном неустрашивошћу. (Поводом осме годишњице оснивања *Fasci*, 28. март, *Discorsi del 1926*, Milano, Alpes, 1927, стр. 98).

Дотакли смо се сржи Фашистичке филозофије. Када ме је недавно један Фински филозоф упитао да му протумачим значај Фашизма у једној реченици, написао сам на Немачком језику: *Ми смо против лагодности!* (E. Ludwig: *Talks with Mussolini*, London, Allen and Unwin, 1932, стр. 190).

5. Религијска концепција

(7) Уколико Фашизам није вера, како би другачије могао да своје следбенике обдари храброшћу и стоцизмом? Једино оно веровање које се уздигло до висина религије, може испирисати такве речи које су изговориле усне, на жалост преминулог, Фредерика Флориа. (*Legami di Sangue, Diuturna*, Milano, Alpes, 1930, стр. 256).

6. Историјска и реалистичка концепција

(8) Традиција је сигурно једна од најснажнијих духовних покретача народа, пошто је она сама успешна и стална креација њихове *душе*. (*Breve Preludio, Tempi della Rivoluzione Fascista*, Milano, Alpes, 1930, стр. 13).

(9) Наш темперамент води нас до конкретних аспеката проблема, пре него до њихове идеолошке и мистичне сублимације. Према томе, лако можемо повратити њихову равнотежу. (*Aspetti del Dramma, Diuturna*, Milano, Alpes, 1930, стр. 86).

Борба коју водимо је незахвална, па ипак дивна, јер од нас захтева ослањање искључиво на сопствене снаге. „Разоткривене“ истине које смо поцепали у парчиће,

---

догме којих смо се одрекли, одбацили смо све теорије о некаквом рају, борили се против свакојаких шарлатана – белих, црвених, црних парлатана који су савршеним обмањивањем говорили да ће донети срећу човечанству. Ми не верујемо у програм, у планове, у свеце или апостоле; изнад свега не верујемо у срећу, спасење, нити у *Обећану Земљу*. (*Diuturna*, Milano, Alpes, 1930, стр. 223).

Ми не верујемо у јединствено решење, било оно економско, политичко или морално, нити у линеарно решење животних проблема, због „славних проповедника“ светогрђа који су о томе учили. Живот није линеаран и никада не може бити редуциран на сегмент који је део праисконских потреба. (*Navigare necesse*, *Diuturna*, Milano, Alpes, 1930, стр. 233).

(10) Ми нисмо, нити желимо бити беспокретне мумије, са лицима константно окренутим ка истом хоризонту; нити желимо да заћутимо пред узаним оградама субверзивне биготрије, где формуле, попут молитва проповедане религије, бивају мумлане механички. Ми смо људи, живи људи, који желе да дају допринос, ма како мали он био, напретку друштва. (*Audacia*, *Diuturna*, Milano, Alpes, 1930, стр. ').

Придржавамо се моралних и традиционалних вредности које Социјализам одбацује и презире; али пре свега, Фашизам зазире од неоснованог постављања хипотеке у било ком смислу, на непредвидиву будућност. (*Dopo due anni*, *Diuturna*, Milano, Alpes, 1930, стр. 242).

Упркос теоријама конзервативизма и реновацији, теоријама о традицији и прогресу које бивају образлагане од стране деснице и левице, не ослањамо се очајнички на прошлост као на задњу наду спасења: премда, не срљамо право у заводљиве бајке о будућности. (*Breve prelude*, *Diuturna*, Milano, Alpes, 1930, стр. 14). Стална негација, вечна непокретност, значи смрт. Ја се залажем за покрет. Ја сам онај који маршира. (E. Ludwig, *Talks with Mussolini*, Lot Jon, Allen and Unwin, 1932, стр. 203).

7. Индивидуа и слобода

Били смо први који су говорили, у лице демо-либералном индивидуализму, да јединка постоји само дотле док постоји у оквирима Државе и док год је изложена потребама Државе; и да, док цивилизација претпоставља аспекте који бивају све више и више компликованији, лична слобода постаје све више и више ограничена. (Конференцији свеопште управе Фашизма, *Discorsi del 1929*, Milano, Alpes, 1930, стр. 280).

Осећај о Држави јача у свести Италијана, јер они осећају да је једино Држава незаменљиви чувар њиховог јединства и независности; да само Држава представља континуитет у будућност њиховог порекла и историје. (Порука на осму годишњицу, 25. октобар 1929, *Discorsi del 1929*, Milano, Alpes, 1930, стр. 300).

Уколико смо, у току прошлих осам година, направили овако велик прогрес, може се сигурно мислити, представити и предвидети да ће у следећих педесет или осамдесет година узлазни тренд Италије, ове Италије, бити тако моћан, тако пун виталности, да ће бити грандиозан.

Тако ће сигурно бити уколико слога влада међу грађанима, ако Држава настави да буде једини судија у политичким и социјалним конфликтима, уколико се све задржава унутар Државе, а ништа ван ње – због тога што је немогуће појмити било какво индивидуално постојање изван Државе, сем уколико није реч о дивљаку чији је дом у самоћи пешчане пустиње. (Говор пред Сенатом, 12. мај, 1928, *Discorsi del 1928*, Milano, Alpes, 1929, стр. 109).

Фашизам је повратио Држави функције које само њој припадају, придајући јој апсолутно и етичко значење, противу егоизма класа и категорија; влади државе, која је била доведена до те мере да је представљала пуки инструмент изабраних скупштина, вратио је достојанство, учинивши је представником лика државе, и означивши је као моћ Империје. Фашизам је сачувао државну администрацију од притиска фракција и партијских интереса. (Државном савету, 22. децембар, 1928, *Discorsi Del 1928*, Milano, Alpes, 1929, стр.328).

(12) Нека нико не мисли да оповргне морални карактер Фашизма. Јер, мене би био стид да овде говорим, да нисам осећао да представљам моралну и духовну снагу државе. Шта би била држава уколико не би поседовала свој сопствени дух, свој сопствени морал, који пружају моћ законима врлине под којима је држава поштована од стране грађана?

Фашистичка држава инсистира на свом етичком карактеру: она је Католичка, али пре свега је Фашистичка – заправо, она је искључиво и у бити Фашистичка. Католицизам надграђује Фашизам, и ми то отворено признајемо, али нека нико не мисли да би, под плаштом метафизике или филозофије, могао то да промени. (Савету Депутата, 13. мај, 1929, *Discorsi del 1929*, Milano, Alpes, 1930, стр. 182).

Држава која је потпуно свесна своје мисије и која представља оне који марширају; држава која нужно трансформише људе, чак и у њиховом физичком аспекту. Да би била нешто више од пуког администратора, Држава мора говорити крупне речи, образлагати велике идеје и пред свој народ стављати велике задатке. (*Di scorsi del 1929*, Milano, Alpes, 1930, стр. 183).

(13) Концепт слободе није апсолутан, јер ништа у животу није апсолутно. Слобода није право, то је дужност. То није поклон, већ освајање; није једнакост, већ привилегија. Концепт слободе мењао се с временом. Постоји слобода у временима мира, која није слобода у периодима рата. Постоји слобода у временима просперитета, која не представља слободу којом би се располагало у временима сиромаштва. (Пета годишњица оснивања *Fasci di Contbattimento*, 24. март, 1924, *La nuova politica dell'Italia*, vol. III, Milano, Alpes, 1925, стр. 30).

Унутар наше државе, личност није ускраћена слободе. Заправо, она ужива већу слободу од изолованог човека, због тога што је држава штити, и зато што је она део Државе. Издвојен човек је незаштићен. (E. Ludwig, *Talks with Mussolini*, London, Allen and Unwin, 1932, стр.129).

(14) Данас можемо представити свету творевине уједињене Државе Италије, која се простире од Алпа до Сицилије; ова се Држава изражава добро организованом, централизованом, унитарном демократијом, унутар које народ циркулише. Заправо господо, дозволите људима улаз у оквире Државе, и они ће је бранити; уколико забраните

улаз, народ ће се борити против ње. (Говор пред Сазивом Депутата, 26. мај, 1927, *Discorsi del 1927*, Milano, Alpes, 1928, стр. 159).

Унутар Фашистичког режима јединство класа, политичко, социјално и чврсто јединство италијанског народа, остварује се унутар Државе, и једино унутар Фашистичке државе. (Говор пред Сазивом Депутата, 9. децембар 1928, *Discorsi del 1928*, Milano, Alpes, 1929, стр. 333).

8. Концепција корпоративне државе

(15) Сећајући се да још од доба Империје Италија није била јединствена Држава, ми смо створили уједињену државу Италију. Овде бих желео да свечано потврдим нашу доктрину Државе. Овде бих желео да потврдим, не са мањим ентузијазмом, формулу коју сам разложио на Миланској скали – све у Држави, ништа противу Државе, ништа изван Државе. (Говор пред Сазивом Депутата, 26. мај 1927, *Discorsi del 1927*, Milano, Alpes, 1928, стр. 157).

(16) Ми смо, другим речима, држава која контролише све силе које делују у природи. Контролишемо политичке снаге, као и моралне и економске, па тако смо ми потпуно остварена Корпоративна држава. Стојимо за новим принципом у свету, залажемо се за очевидну, категоричну, дефинитивну антитезу свету демократије, плутократије, слободне масонерије; оном свету који се још увек клања основним принципима постављеним 1789. (Говор пред новим Националним Директоријумом Партије, 7. април 1926, *Discorsi del 1926*, Milano, Alpes, 1927, стр. 120).

Министарство Корпорација није бирократски орган, нити жели да упражњава функције синдикалних организација које су нужно независне, с обзиром да оне теже организовању, селектовању и побољшавању чланова синдиката. Министарство Корпорација је институција преданости у којој, у њеним средишту и изван ње, интегрална корпорација постаје достигнута ствар, и где се постиже равнотежа између интереса и снага економског света. Таква је помисао једино могућа унутар сфере Државе, јер једино Држава превазилази супротстављене интересе група и индивидуа, тако што их координише зарад достизања виших циљева. Постизање тих циљева је још више убрзано чињеницом да све економске организације, признате, чуване и подржане од стране Корпоративне Државе, постоје унутар сфере Фашизма; у другим околностима оне прихватају концепцију Фашизма у теорији и пракси. (Говор на отварању Министарства Корпорација, 31. јули, 1926, *Discorsi del 1926*, Milano, Alpes, 1927, стр. 250).

Ми смо конституисали Корпоративну и Фашистичку државу, државу националног друштва, Државу која концентрише, управља, хармонизује и умирује интересе свих социјалних класа, које су на тај начин подједнако заштићене. С обзиром на то да је током година демо-либералног режима, рад посматран са снебивљивошћу од стране државе, заправо био изван државе и против државе, и да је он сматрао државу за непријатеља сваког дана и свакога часа, данас нема нити једног Италијана који не тражи своје место у својој Корпорацији или федерацији, оног ко не би желео да буде живи атом оне велике, огромне, живе организације која је у ствари национална Корпоративна Држава Фашизма. (На четврту годишњицу Марша на Рим, 28. октобар, 1926, *Discorsi del 1926*, Milano, Alpes, 1927, стр. 340).

9. Демократија

(17) Рат је био револуционаран, у смислу да је путем река крви завршио са веком Демократије, веком броја, веком већине и квантитета. (*The pane va it Mondo, у Tempi della Rivoluzione Fascista*, Milano, Alpes, 1930, стр. 37).

(18) види (13)

(19) Паса: то је осећај, не реалност; 95% осећај. (E. Ludwig, *Talks with Mussolini*, London, Allen and Unwin, 1932, стр. 75).

10. Концепција државе

(20) Нација постоји докле год постоји народ. Народ се развија све док је бројан, вредан и док се њиме добро управља. Моћ је последица овог тројаког принципа (Генералној Скупштини Партије, 10. март 1929, *Discorsi del 1929*, Milano, Alpes, 1930, стр. 24).

Фашизам не оповргава Државу; Фашизам тврди да цивилно друштво, национално или империјално, не може постојати другчије, но у форми Државе. (*Stab, anti-Slato, Fascismo, Tempi della Rivoluzione Fascista*, Milano, Alpes, 1930, стр. 94).

За нас, Нација је просто речено дух, не само територија. Постоје Државе које су поседовале огромне територије, па ипак нису оставиле никаквог трага у историји човечанства. Нити је то питање броја, због тога што је било у историји малих, микроскопских Држава, које су оставиле бесмртне и неуништиве документе у уметности или филозофији.

Величина нације је спој ових врлина и услова. Нација је велика када је њена моћ духа преведена у стварност. (Говор у Напуљу, 24. октобар 1922, *Discorsi della Rivoluzione*, Milano, Alpes, 1928, стр. 103). Желимо да ујединимо нацију у оквирима суверене Државе, која је изнад свих и која себи може дозволити да буде против свих, с обзиром да она представља морални континуитет нације у историји. Без Државе нема нације. Остаје само људска гомила која је подложна дезинтеграцији коју им историја може нанети. (Говор пред Националним Већем Фашистичке Партије, 8. август 1924, *La Nuova Politica dell'Italia*, vol. III; Milano, Alpes, 1928, стр. 269).

Динамичка стварност

(21) Верујем да уколико народ жели да живи, мора развити вољу за моћ, у супротном ће вегетирати, живети мизерним животом и постати плен јачих народа, код којих је ова воља доведена до већег ступња. (Говор пред Сенатом, 28. мај, 1926).

(22) Фашизам је тај који је карактер Италијана начинио наново модерним, одстрањујући нечистоту из наших душа, припремајући нас на све жртве, повративши прави аспект снаге и лепоте наших Италијанских лица. (Говор у Пизи, 25. мај, 1926, *Discorsi del 1926*, Milano, Alpes, 1927, стр. 193).

Не би било погрешно приказати суштински карактер и апсолутни значај Фашистичких левија. Не ради се само о церемонији, већ о веома важном ступњу у систему образовања и интегралне препарације Италијанских људи, које Фашистичка револуција сматра једним од

основних дужности Државе: управо фундаменталним, јер ако Држава не испуњава ову дужност, или не прихвата да говори о томе, тада се она просто одриче свог права на живот. (Говор пред Сазивом Депутата, 28. мај, 1928, *Discorsi del 1928*, Milano, Alpes, 1929, стр. 68).

